УДК 796.011.3-057.87

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Наталія ЗАВИДІВСЬКА

Львівський інститут банківської справи УБС НБУ

В статті обґрунтовано організаційно-педагогічні умови оптимізації процесу формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання. Здійснено спробу визначити основні характеристики поняття соціалізації щодо формування культури вільного часу студентської молоді.

Ключові слова: студентська молодь, культура вільного часу, соціалізація, дозвілля, засоби фізичного виховання, культура здоров'я.

Постановка проблеми. Період реформування та затяжної кризи українського суспільства продовжується вже більше п'ятнадцяти років. З виникненням ринкових відносин в максимально короткі історичні терміни відбувається переміщення пріоритетів в ціннісних орієнтаціях, духовному житті, соціокультурній діяльності різноманітних соціально-демографічних груп населення України, в тому числі – у молоді, і перш за все, у найбільш прогресивної її частини – студентства. Студентство, як освітянська соціально-культурна макрогрупа молоді, особливо гостро відчуває будь-які переміни в житті суспільства, реформи у сфері вищої освіти. Усі тенденції суспільного розвитку і змін фіксуються науковцями, відмічається ріст прагматичних, індивідуалістичних цінностей у молоді і студентства. Культурологи кваліфікують дану ситуацію як кризу культурної ідентичності студентів, педагоги та спеціалісти соціокультурної діяльності заявляють про необхідність шляхів пошуку вирішення виховних молодіжних проблем та фіксують свою увагу на аспектах культури дозвілля молоді.

З комерціалізацією сфери дозвілля в Україні проблема заповнення вільного часу молоді і студентів культурними особистісно-орієнтуючими заняттями набуває особливої актуальності. Крім того, для студентської молоді, котра є інтелектуальним ресурсом суспільства і займається виснажливою розумовою працею, активізується проблема дозвілля не просто як сфери рекреації, а духовно-морального розвитку особистості, в силу того, що з масовою комп'ютеризацією, машинізацією інформаційно-комунікативного простору в даної соціально-професійної групи в процесі навчання стає обмеженою можливість формування культури вільного часу [2; 5].

Протиріччя суспільного розвитку полягає в тому, що суспільству і на сучасному етапі і в перспективі потрібні не просто інтелектуально-управлінські ресурси, а високоморальні, освічені, здорові люди, яким можна довірити розвиток науки, культури і виробництва, здатних не стати безпорадними перед можливими незворотними наслідками світових катастроф. В цьому контексті стає очевидним, якого значення в умовах сьогодення набуває формування культури вільного часу, культури здоров'я студентської молоді. У сучасних умовах удосконалення системи вищої освіти ключовим питанням є відродження культурно-оздоровчої місії вищої школи, а разом з тим, набуває актуальності пошук нових шляхів оптимізації процесу формування у молоді культури вільного часу, а отже і культури здоров'я [4]. Найрізноманітнішими, неспецифічними, неординарними і водночас простими засобами для цього володіє фізична культура і спорт.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану розробки проблеми дозволяє констатувати, що існує значна кількість наукових публікацій, які в різних

© Завидівська Н., 2008

аспектах розкривають проблему дозвілля, рекреації, формування навичок здорового способу життя студентської молоді. Це наукові праці, як зарубіжних так і наших вчених О. Дубогай, Ю. Чабанського, В. Безрукової, Г. Вороніної, І. Зязюна, Є. Приступи, В. Іванова, Н. Ничкало та ін. Однак проблема оптимізації процесу формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання не була предметом спеціального вивчення, що і визначило тему нашого дослідження.

Метою нашого дослідження є вивчення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов оптимізації процесу формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання.

Завдання:

1. Вивчити специфіку умов життєдіяльності студентської молоді та концепцію дозвілля;
2. Теоретико-методологічно обґрунтувати організаційно-педагогічні умови оптимізації процесу формування культури вільного часу студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання.

Результати дослідження. Перспективи розвитку суспільства значною мірою пов’язують з творчою самореалізацією молоді, її ціннісними орієнтаціями, загальною культурою. Сучасна молодь проходить своє становлення в досить складних умовах перелому старих стереотипів й формування нових соціальних відносин. Стилі спілкування, світосприйняття ціннісних пріоритетів стають серйозною основою для тенденцій розвитку культури вільного часу сучасного суспільства.

Вільний час – це дуже важливий чинник для розвитку суспільства. Тому що часовий ресурс – один з найважливіших соціальних ресурсів, який використовується для саморозвитку [1].

Студентство можна визначити як групу людей молодого віку, які об’єднані виконанням потенційно найбільш значущих для суспільства спеціальних навчальних та соціально-підготовчих функцій, котрі тимчасово не приймають участі в суспільно-продуктивній праці, для яких характерні спільність побуту, психології, системи цінностей, культури. Вони готуються до виконання в суспільстві соціальних ролей інтелігенції. Період навчання у ВНЗ є вирішальною стадією становлення особистості. Студентська молодь – дуже динамічна суспільна група. Вона діалектично поєднує в собі сильні, впливові та слабкі риси, знаходячись в стані соціального росту, в процесі фізичного, політичного, морального та естетичного розвитку. З одного боку, для неї властиві романтизм, цілеспрямованість до майбутнього, допитливість, потяг до нового, бажання набути власний соціальний досвід, максималізм, сміливість, творча активність, відносно велика рухливість, з другого – певний скептицизм у сприйнятті попереднього соціально-історичного розвитку, елементи організаційної нестійкості [4].

Багато приділяється уваги найважливішій для студентства навчальній соціально-підготовчій функції. Разом з тим, нажаль, недостатньо ще приділяється уваги у ВНЗ щодо фізичного виховання, вивченню ціннісних орієнтацій студентів, пов’язаних з використанням вільного часу. Однак саме використання засобів фізичного виховання у сфері вільного часу сприяє залученню молоді до життєвих цінностей, звеличуються потреби і здібності, здійснюється вільне волевиявлення особистості. Багато в чому від вмілого використання цінностей фізичної культури і спорту залежить і стиль життя.

Проблемою процесу фізичного виховання у ВНЗ на сьогоднішній день є проблема формування культури здоров’я. Культура здоров’я – поняття різнопланове, воно є не тільки частиною загальної культури людини, а й багато в чому зумовлює її розвиток. Основною складовою високого рівня культури здоров’я є належний рівень культури вільного часу. До таких взаємопов’язаних і взаємообумовлених факторів, як ефективність навчання, працездатність та здоров’я, слід відносити і якісні показники вільного часу

студентської молоді. Не виникає сумнівів, що вплив ціннісних орієнтацій культури вільного часу молоді на здоровий спосіб життя не лише не втрачає своєї актуальності, а й вимагає нових підходів щодо їх вивчення.

Сучасна концепція формування культури вільного часу засобами фізичної культури, повинна передбачати перетворення процесу **виховання** культури вільного часу у процес **соціалізації** культури вільного часу. Цей факт вимагає запровадження у навчально-виховний процес ВНЗ нових організаційно-педагогічних умов процесу соціалізації вільного часу. Поняття соціалізації ширше, ніж поняття «виховання» [3]. Соціалізація не рівна вихованню. Виховання – це навмисне формування особи відповідно до прийнятого ідеалу під впливом свідомо направлених різних дій (навіювання, переконання, емоційне зараження, особистий приклад, залучення в певні види діяльності, прийоми психолого-педагогічної дії з боку педагогів, батьків). Деколи ці дії є неадекватними, або неефективними, або навіть згубними для особи вихованця, а індивід при цьому може грати пасивну роль. При соціалізації індивід грає активну роль, сам вибирає певний ідеал і слідує йому. Поза сумнівом, період навчання у ВНЗ – це найважливіший період соціалізації людини. Студентський вік характеризується прагненням самостійно і активно вибирати той або інший життєвий стиль і ідеал.

Висновок

Таким чином, навчання у ВНЗ є могутнім чинником соціалізації особи студента. Формування культури вільного часу у процесі фізичного виховання не можливо розглядати поза процесом соціалізації. Виховання культури вільного часу буде дієвим, якщо перетвориться у процес соціалізації культури вільного часу – це і є, на нашу думку, першочерговим завданням на шляху до формування культури здоров'я студентської молоді. Найважливіша здатність, яку повинен придбати студент у процесі навчання у ВНЗ – це власне здатність вчитися. Навчитися вчитися важливіше, ніж засвоїти конкретний набір знань, які у наш час швидко застарівають. Навчитися вчитися культурі вільного часу, культурі поведінки, вмінню обирати для себе гідний спосіб життя, і нарешті навчитися вчитися здоров'ю все своє життя – ось, на нашу думку, основний принцип організаційно-педагогічних умов процесу формування культури вільного часу у ВНЗ засобами фізичного виховання.

Список літератури

1. *Бойчелюк В.Й., Бойчелюк В.В.* Дозвіллєзнавство: Навчальний посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.

2. *Кравченко Л.С., Сотула А.М., Васько В.М.* Фізична культура і спорт у структурі вільного часу студентів НаУКМА // Наукові записки НаУКМА. Т. 9, Ч. II, спец. випуск, К: ВД „КМ Академія", 1999. – С. 278-279.

3. *Ананьєв Б.Г.* О психологических эффектах социализации – Л: Изд. ЛГУ, Вып. IX, 1981. – С. 16-20.

4. *Смирнов С.Д.* Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. – М: Аспект Пресс. 1995. – С. 46-57.

5. Knudsoп D.M. Outdoor Recreation. – New York, London: Macmillan Publishing Company & Collier Macmillan Publishers, 1984.

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ СВОБОДНОГО ВРЕМЕНИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ СРЕДСТВАМИ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Наталия ЗАВЫДИВСКАЯ

Львовский институт банковского дела УБД НБУ

Аннотация. В статье обобщены организационно-педагогические условия оптимизации процесса формирования культуры свободного времени студентов высших учебных заведений средствами физического воспитания. Осуществлено попытку определения основных характеристик понятия социализации применительно к формированию культуры свободного времени студенческой молодежи.

Ключевые слова: студенческая молодежь, культура свободного времени, социализация, досуг, средства физического воспитания, культура здоровья.

MAIN FORMATION ASPECTS OF STUDENTS' LEISURE CULTURE BY THE MEANS OF PHYSICAL TRAINING

Nataliya ZAVYDIVS'KA

L'viv Banking Institute

Abstract. The article deals with, organizational and pedagogical conditions of leisure culture optimization for the students of higher educational institutions by the means of the physical training. An attempt to define the main characteristics of the socialization concept of students' leisure culture formation have been made in the research.

Key words: students, leisure culture, socialization, leisure, means of physical training, health culture.